EMBARGO TOT ZATERDAG 25 MEI 12.00 UUR.
Mevr.H.van Someren-Downer - Voorzitter V.V.D.
Stadsgehoorzaal Leiden.
25 mei 1970 -
De democratie moet nog naar school.

Niet voor niets hebben wij vandaag een film vertoond over de vrijheid van mening suiting. Deze vrijheid is voorwaarde voor een vrije expressie, voor een voortdurende ontwikkeling van ideeën en een voortdurende vernieuwing van de maatschappij. Deze vernieuwing blijft onherroepelijk achterwege zonder een vrije uitwisseling van ideeen, zonder het elkaar inspireren en het steeds weer geconfronteerd worden met meningen van anderen.

Het is deze vrijheid die voor ons maatstaf is bij de beoordeling van andere landen - en terecht! Wij hebben Sympathie voor een bewind dat deze vrijheid maximaal respecteert, een land als Engeland bijvoorbeeld, wij hebben diep medelijden met de bewoners van landen waar deze vrijheid nog onbestaanbaar is, Rusland, Griekenland, Tsjecho-Slowakije om er slechts enkele te noemen uit een lange rij.

Toch is deze vrijheid zelfs in ons eigen land op het ogenblik niet onbedreigd. De vrijheid een mening te geven houdt ook in de vrijheid bepaalde feesten in vrijheid onbelemmerd te vieren. Dat dat bij ons niet meer onbelemmerd kan, hebben wij op Koninginnedag en 5 mei bemerkt. Wij hebben er niets van gemerkt bij de viering van de eerste mei. Het is niet aan mij om te beoordelen of iemand Koninginnedag of 5 mei wel of niet uitbundig en feestelijk wil vieren; dat moet ieder zelf weten. Ik blijf op 5 mei liever thuds, maar dat is mijn zaak; wie wil feesten die feeste, dat is zijn goed recht. Wil men demonstreren, dan kan dat ook, zelfs in ons overvolle land is daar nog plaats voor zonder de feestvierders te plagen.

Hoe is nu de situatie? Er is veel bereikt in 25 jaar, maar VEEL bleef liggen of kwam te weinig aan bod, veel zou in een zich noemende welvaartsstaat niet mogen voorkomen. Ik denk aan de woningnood, die de jonge minst draagkrachtige gezinnen het meeste treft. De minister-president zei terecht voor de televisie dat hij begrip had voor de krakers. Laat de maatschappij maar met de neus op de feiten gedrukt worden, dat is ook een stuk vrijheid van meningsuiting.

Emoties zijn begrijpelijk en in wezen onmisbaar bij een geenga- geerde keuze, maar kom met nuchtere redelijke oplossingen. Aan bolle taal - om een term van de heer Vis van Handelsblad en RRC te gebruiken - heeft niemand iets, of het nu linkse of rechtse "bolle taal is. De kreet "de hele maatschappij is verrot" is onzin; de kreet "sla erop op het langharig tuig en sluit ze op" is bot en onmenselijk. En toch zijn het die steeds meer polariserende groepen waarmee we bij de opinievorming te maken hebben.
Ik zie niet een rechte lijn van links naar rechts waar wij liberalen dan ergens in het midden staan. Je kunt een driehoek tekenen met een smalle basis en een hoge punt, aan het ene uiteinde van de smalle basis staan de zich noemende revolutionairen, die geen werkbare alternatieven hebben, aan de andere kant de sla-derop-ridders, die ook

niets oplossen. Beide groepen zijn in aantal toegenomen, maar vormen - daar ben ik heilig van overtuigd - toch nog maar een zeer klein deel van ons volk.
Het tegengestelde van Revolutie en Reactie ligt niet ergens halverwege maar in die punt van de driehoek bij de derde R, de Redelijkheid. Wie daar wil staan, stelt zieh niet ergens in het midden, maar pal tegenover de beide andere groepen, hij bevecht beide gelijkelijk! En hij doet dat dan met redelijke middelen, maar wel bezield van een heilige onrust die hem drijft om daar te komen waar het goed is.

Om daar te komen moet aan drie voorwaarden voldaan worden.
1e Verdraagzaamheid, die nodig is voor het beleven van de vrijheid van meningsuiting,
2e Creatief denken,
3e De moed, het lef, om te kiezen en eerlijk te bekennen dat alle wensen van onze maatschappelijke verlanglijst niet tegelijk kunnen. Dat lijkt misschien onbelangrijk, maar vele van de frustraties in deze wereld zouden er niet zijn als en partijen en kiezers dat beseften en aanvaardden.
2e Creatief denken; Wat het is weet iedereen, de film gaf er boeiende voorbeelden van, maar laten wij overigens niet alleen aan kunst denken, laten wij denken aan doordachte oplossingen van de problemen van vandaag. Aan de techniek hebben wij een fors brok welvaart te danken, maar een voortschrijdende techniek dreigt het denken van de mensen te verschralen en vooral te uniformeren.

Een van de voornaamste taken van het nieuwe onderwijs zal zijn de mens weer creatief bezig te laten zijn. Begin daarmee bij het onderwijs en wel bij de allerjongsten die nog voor alles open staan. De kunst woont niet op een verre Olympus, de kunst zit in ieder mens. In Engeland is het gewoon dat kunstenaars bij het onderwijs betrokken worden, beeidende kunstenaars, toneel- spelers, musici.

We willen van autoritaire verhoudingen af, maar dat zijn we aan het proberen met een generatie, die niet zelf heeft leren denken. 0, wel de gelukkigen met de hoogste opleidingen, maar bij de grote groep, die niet zover kwam, is er voor zelfexpressie en zelf denken tijdens hun veel kortere opleiding immers geen plaats geweest.

Wij bakken de ouderen niet meer om, maar wij kunnen ze wel confronteren met de problemen. Het alleen maar gefrustreerd gillen geeft een momentele bevrijding, maar geen blijvende. Als ik stel dat Nederland, zo er een derde televisie-net komt, dit voor onderwijs moet gebruiken, dan zal iedereen het daar wel mee eens zijn, maar wij zullen de mensen er ook nog van moeten doordringen dat onderwijs, dat informatie zeker zo belangrijk is als materiele welvaart, dat informatie nodig is om in de democratie werkelijk mee te praten, om te kunnen overzien waar deelbelangen met elkaar in strijd komen. Dan kom ik op het derde punt.
3e Het lef om te kiezen en dan niet alleen voor een partij, maar tussen belangen.

Met de constatering dat het altijd-en-op-alles-kankeren typisch Nederlands is, komt men er niet uit. Het kankeren blijkt ook in andere democratieen niet van de lucht. Het is de meest infantiele kant van onze westerse democratie dat de democraten absoluut niet in staat zijn de problemen ook maar in globale omtrekken te overzien. Het zal U allemaal

wel eens overkomen zijn dat U mensen sprak die in één adem om verhoging van de AOW en verlaging van de sociale lasten vroegen, of om een verdubbeling van de wegenbouw en een halvering van de belastingen. Zoals ook de inflatie altijd de schuld van anderen is, worden uitgaven voor "dwaze en onnutte" (slechts door anderen nuttig geachte) zaken besteed. Een volwassen democratie met echte inspraak voor de burger is pas mogelijk als de burger over de juiste informatie beschikt en als hij bereid is kosten en bestedingen tegen elkaar af te wegen. Dat een instructieve - en niet hersenspoelende en steeds meekankerende - radio en televisie daarbij een enorme rol kunnen spelen, is duidelijk.

Laten wij met de mens, laten wij met elkaar werken zoals wij zijn. De mens is in diepste wezen sinds Koning David nog weinig veranderd. Wij kunnen slechts proberen bij te sturen, langzaam deze mens een andere mentaliteit bij te brengen. Een kabouterwereld, hoe begrijpelijk de emoties, die eraan ten grondslag liggen, ook zijn, biedt geen enkele oplossing.

-<

De V.V.D. Staat dus op de plaats van de derde R, de redelijkheid, Het is daarom dat wij met reele oplossingen willen komen, dat wij bijvoorbee.ld via stembusaccoorden willen komen tot een meebeslissen van de kiezer over een na de verkiezingen te vormen kabinet, wij beloven de kiezers geen gouden bergen, maar maken hen onze keuze duidelijk. Wij zijn bereid te praten met anderen.

De uitnodigingen aan de andere partijen, de confessionelen en D '66, zijn na ons congres in Breda de deur uitgegaan. Behalve de weigering van D '66 die - zoals de heer Deertsema zei - al binnen was toen de inkt van ons ontwerp nog niet droog was, wachten wij op antwoord. Wij hebben een initiatief genomen, wij willen praten. Ons ontwerp-programma,dat dezer dagen verschijnt, is een discussiestuk voor de eigen partij, maar ook voor eventuele partners.

Voor de gemeenteraadsverkiezingen stellen wij ons op het standpunt dat er een college van B en W moet komen dat een afspiegeling van de raad is en samen met de raad de gemeente kan besturen. Het is goed dat hier in Leiden nog eens te zeggen waar een PAK opereert dat bij voorbaat zegt alleen in het college te gaan zitten als het daarin de meerderheid krijgt. Dit PAK bestaat uit PvdA, PSP, PPR en D '66. Dit PAK trekt zijn wethou- ders terug als de financiele middelen van het rijk onvoldoende zijn. Ik heb wel hoop dat de Leidse kiezers hun stad dit avontuur niet aandoen, maar tot welke ontwrichting een dergelijke oogkleppenpolitiek kan leiden blijkt wel hier.

Redelijkheid en nuchter'heid, begrip voor anderen, zijn wellicht wat moeilijker over te brengen dan de PAK-kreten, moeilijker dan extreme ideeen, die het .voordeel hebben wit-zwart af te steken tegen het "verfoeide" heden. Dat is voor ons een nadeel.

Maar een voordeel is.dat de redelijkheid zichzelf waar kan maken en dat men ons vertrouwen kan. Dit betekent niet dat de V.V.D. kan gaan rusten en afwachten hoe mooi men onze zakelijk- heid wel zal vinden. De partij zal aan het werk moeten. Dezer dagen krijgt U het programma, het is een discussiestuk, dat in het najaar in verschillende

vergaderingen behandeld moet worden.

Het gaat er niet om dat een paar bestuursleden per afdeling de amendementen maken, het gaat er om dat ieder lid meedenkt.

Wij kunnen niet met zo'n 40.000^{en} bij elkaar komen; een dergelijke discussie lijkt mij wat moeizaam. D '66 zou er een kind bij zijn. Maar daarvoor hebben wij nu juist onze afdelingen, onze centrales, hebben wij al die kanalen in de partij waarlangs de meningsvorming tot stand komt. Gebruikt U die dan ook.

M.

In het najaar starten wij enkele campagnes, o.a. voor nieuwe leden. Ieder nieuw lid kan meteen meedoen. Maar waarom eigenlijk wachten op het nagaar? Gaat U toch nu al aan de gang. Meldt ons even de namen en wij sturen het program aan allen die als lid mee willen doen. Wacht toch niet op het hoofdbestuur of op de fracties; de V.V.D. dat bent U zelf en het is Uw program, het is Uw imago, dat U zelf maakt. Wie vervuld is van de heilige onrust over wat er allemaal in deze wereld moet gebeuren, maar wie wel met doeltreffende oplossingen wil komen, wie zijn stem wil laten gelden, wie vooruitstrevend liberaal is, die hoort bij ons en dat zijn er heel veel in dit land. De V.V.D. heeft de taak en mogelijkheid hen allen te verenigen. De heer Van Riel zei terecht dat de vijanden der samenleving geen echte grip op de bevolking krijgen en dat wij vechten voor de samenleving van de gewone man. Ik deel - ik neem aan namens U allen - zijn conclusies. Wij zijn meer volkspartij dan wie ook.